

Hovedscenen
Rosenkrantz' gt. 10

Centralteatret
Akersgt. 38

Trikkehallen
Torshovgt. 33

Teaterkjeller'n
Akersgt. 38

oslonye.no

Oslo

THE HUMANS

Teatersjef og ansvarlig utgiver:
Kim Bjarke

Redaksjon: Ellen Anna Gaup,
Hanne Lise Rørstad

Foto: Lars Opstad

Grafisk formgivning:
Solveig Jevanord

Oslo Nye Teater tar forbehold om
endringer i programmet.

KJÆRE PUBLIKUM

Hva vet vi egentlig om våre nærmeste?

Familien Blake samles i yngstedatterens nedslitte, nyinnflyttede leilighet i New York for den tradisjonsrike takingsmiddagen. Alle har de beste intensjoner om å skape en hyggelig feiring sammen, men etter hvert som kvelden skrider frem, vikles familiens hemmeligheter ut, lag for lag.

The Humans er et moderne drama à la Ibsen – men med grøsserstemning. Samtidig er det en varm, rørende og dypt gjenkjennelig familieskildring. Ikke minst har de kjappe replikkene og den mørke humoren stykket besitter, en vesentlig rolle. Det har også leiligheten der handlingen utspiller seg, i «real-time», uten pauser, og med samtaler som tidvis foregår parallelt i de to etasjene.

The Humans handler ikke om sånne mennesker det skrives om i historiebøkene. Det utspilles ikke kriger, ingen gjør vitenskapelige kvantesprang. Likevel er hendelsene i stykket livsomveltende for dem det gjelder. Små feilsteg kan utløse store skred av konsekvenser.

At et lavmælt stykke som *The Humans* skulle gå hen og håve inn hele seks Tony-nominasjoner – hvorav fire ble kronet med seier – og at på til samme år som den over-dådlige musikalen *Hamilton* gjorde suksess, var det neppe veldig mange som hadde spådd. Men for dem som ser stykket, tror jeg heller ikke det er så overraskende.

Mye av appellen ligger i de ytterst gjenkjennelige relasjonene. Nesten uavhengig av hva slags familie man har vokst opp i, kan man finne noe å relatere til. Det er også en anerkjennelse av den kjærligheten som eksisterer mellom familiemedlemmer, og som gjerne er der *på tross av*, like mye som *på grunn av*.

Oslo Nye Teater er stolt over å kunne presentere den nordiske premieren på *The Humans*. Jeg håper du vil få en god, underholdende og, ikke minst, tankevekkende stund i teatret!

Kim Bjarke,
teatersjef

FAMILIEN – PÅ GODT OG VONDT

Tekst: Lasse Lønnebotn

Kanskje tåler du ditt eget familieliv bedre av å se smerten, kjærligheten og uroen hos familiemedlemmene i *The Humans*, mener regissør Bjarte Hjelmeland.

Det er kjærlighet – og vonde følelser. De er glade i hverandre – og river hverandre i stykker. Familieproblematikken i *The Humans* har både varmen, grufullheten og gjenkjennbarheten som følger med et familieliv, sier Bjarte Hjelmeland.

– Jeg oppfatter at mange er opptatt av å se familiedramaer, for det omfavner oss alle enten vi vil eller ei, sier han.

Vi snakker med ham kort tid før premieren.

– Å se hvordan en annen familie har det, kan gi en renseseseffekt som gjør at du tåler ditt eget familieliv bedre. Du kan få en gjenkjennelse som gjør deg mindre ensom.

Han håper at det skal krysse over mot

liknende tematikk som hos dramatikere som Eugene O'Neill og Lars Norén.

– Stykket er en form for magisk realisme, det skjer noe som nesten er utenomjordisk. Det har elementer av skrekkfilm over seg. Det kommer lyder fra naboeligheten, det smeller i huset, det gis en følelse av at noe urovekkende vil skje. Men ...

Han tar en kort pause.

– Den virkelige uroen er i menneskenes indre. Det er en underliggende smerte i stykket. Ingen av dem har det egentlig bra. De er glade i hverandre og vil ha kontakt for enhver pris, men når de møtes, kommer frykten og uroen fram. Men det skjer ikke uten humor.

En far, mor, to døtre, bestemor og en svigersønn møtes til familiemiddag i en nedslitt New York-leilighet midt i Chinatown. Opprinnelig er familien fra president Joe Bidens hjemstat Pennsylvania, og i Hjelmelands versjon er det etter Donald Trumps regjeringstid. Nå skal arbeiderklassefamilien feire thanksgiving, høsttakkefest.

– Så skjer det som skjer når man kommer sammen: Det begynner å knirke i sammenføyningene og motsetningene kommer til overflaten. Vi får se det moderne amerikanske samfunnet med større forskjeller, økt polarisering og harde fronter.

– At handlingen foregår i to etasjer, med masse dialog, avbrytelser og rollefigurer som snakker i munnen på hverandre, gjør stykket mer krevende

» enn andre, sier Hjelmeland.

– Stykket er vanskelig både å registrere og spille, men forhåpentligvis lett å se på. I løpet av en prøvetid kan du vanligvis legge manuset fra deg tidlig og seile gjennom stykket hvis du vet essensen av replikkene. Men her må du være dønn nøyaktig fordi andre skyter inn sine halvsetninger midt i dine replikker, og du skal treffe med reaksjonen på akkurat rett sted. Derfor må vi spille det sammen og drille det inn, som et orkester som skal treffe med timingen i musikken.

Da *The Humans* hadde premiere i USA i 2015, kalte New York Magazine det «så morsomt at det gjør vondt, selv når det stikker deg i hjertet og skremmer vettet av deg».

– Grunnen til at det har fått så stor appell, tror jeg er familieproblematikken i kombinasjon med

moderniteten i stykket. Vi tiltrekkes av familiedramaer og liker at det oppleves som relevant i vår tid. Stykket gir deg en følelse av å stå midt i en verden i kaos og undergang.

Han får en innskytelse.

– Jeg husker da jeg våknet den morgenen i november 2016 og skjønnte at Trump hadde vunnet presidentvalget. Det var som om verden med ett ble kaldere og skumlere. Og den frykten fanger noe av *The Humans* opp.

– *Kunne dette like gjerne vært en norsk familie?*

– Ja, lokalt er globalt, og «menneskenes hjerter forandres aldeles intet», som Sigrid Undset skrev. Vi er ikke så ulike amerikanske familier, og vår kultur er sterkt påvirket av amerikansk kultur. Det livet de lever, lever også vi.

Bjarte Hjelmeland er den lidenskapelige bergenseren med et kunstnerisk rulleblad som få andre. Han lever og ånder for kulturlivet, og har spilt i en rekke forestillinger, TV-serier og filmer siden han gikk ut fra Teaterhøgskolen for 31 år siden.

Han har regissert teaterstykker og humorshow, vært teatersjef på Den Nationale Scene i Bergen, gitt ut musikk og vunnet flere priser, blant dem Komiprisen og Per Aabels ærespris. Nylig ble han også sjef på Christiania Teater i Oslo. Han er en evighetsmaskin.

Nå har han nettopp gjort seg ferdig med premieren som skuespiller i Jan Eggum-musikalen *En natt forbi*, som spilles i Bergen ut november. Og snart skal han i gang med regi på *Ett glass til* på Christiania Teater. Det er få hvileskjær, men det er sånn han liker det.

» – *The Humans* skulle egentlig bli spilt i 2021. Hele forestillingen var klar, vi hadde gjennomført en generalprøve og var klar for premieren foran et stort publikum. Så stengte alt ned på grunn av pandemien. Det var spesielt, sier han.

– *Måtte dere begynne helt på nytt?*

– Nei, for skuespillerne kunne dette godt, så det var mest snakk om å hente det fram igjen. Men én skuespiller er skiftet ut, som betyr at hele glidelås-måten å snakke på, med én rollefigurs replikk inn i en annens, må drilles inn på nytt.

Siden generalprøven i 2021 er *The Humans* blitt filmatisert i USA. Men filmen fikk på ingen måte den samme rosen som Stephen Karams teaterstykke fra 2015.

– Vi har lagt masse vekt på humor. Uten humor ville hele tematikken i

stykket blitt ulidelig, sier Hjelmeland. Han renser stemmen.

– Vi dyrker det morsomme i det alvorlige. Som den pratsomme moren, som vil alle vel, men som selv har behov for oppmerksomhet. Og faren, som har flere klassiske maskuline verdier og som blir sterkt utfordret av sine moderne døtre. De gir hverandre ordentlig motstand og det tenderer mot svart humor.

– *Du har selv bodd mye i USA og sett mye amerikansk teater, hvordan har det preget deg som regissør?*

– Teaterfolk deler seg ofte i to: Noen liker det tyske, europeiske og symboltunge teatret. Mens andre, som jeg, har sitt hjerte i det anglosaksiske teatret med mye tekst, dialoger og tydelighet. Jeg tror vår versjon av dette stykket vil oppleves som godt, gammeldags teater med et supermoderne innhold.

Som alltid er han spent på den store lakmustesten: publikumsreaksjonene.

– Jeg speider alltid ut i salen etter samklangen mellom dem på scenen og dem i salen. Det er utrolig interessant å se hvilken effekt en forestilling har på folk. Det mest åpenbare å få øye på, er om de fanger humoren. Lite er mer avslørende enn den umiddelbare latteren.

Men så leter han etter noe annet: Den øredøvende stillheten. Den intense, aktive lyttingen. Blikkene som forteller ham at publikum tenker: «Hva skjer nå?»

– Å se den nysgjerrigheten på hvordan en situasjon løses, før den eksploderer foran øynene på publikum ...

Han tar nesten sats i neste setning.

– Det er intenst å oppleve. ●

THE HUMANS

AV STEPHEN KARAM • Oversatt av Lars Berge

Erik Blake	Ingar Helge Gimle
Deirdre Blake	Birgitte Victoria Svendsen
Brigid Blake	Henriette Faye-Schjøll
Aimee Blake	Melina Tranulis
«Fammo» Blake	Marit Østbye
Richard Saad	Modou Bah
Nabokvinne	Oi Man Leung

NORDISK PREMIERE OSLO NYE CENTRALTEATRET 9. NOVEMBER 2022

Regi	Bjarte Hjelmeland
Scenografi	Gjermund Andresen
Musikk og lyddesign	Peter Baden
Lysdesign	Kristin Bredal
Kostymedesign	Marianne Forsberg
Maskeansvarlig	Ingfrid Vasset
Rekvisitører	Nina Meyer Jacobsen og Sunniva Prytz Sandnes
Musikalsk assistanse og innstudering	Grete Pedersen
Dramaturg	Marianne Sævig
Inspisient	Rebecca Lilleengen
Produksjonsmedarbeider	Kent Andreas Sæterøy

THE HUMANS
av Stephen Karam

Den opprinnelige Broadway-oppsetningen av *The Humans* ble produsert av Scott Rudin, Barry Diller, Roundabout Theatre Company, Fox Theatricals, James L. Nederlander, Terry Allen Kramer, Roy Furman, Daryl Roth, Jon B. Platt, Eli Bush, Scott M. Delman, Sonia Friedman, Amanda Lipitz, Peter May, Stephanie P. McClelland, Lauren Stein og The Shubert Organization; Joey Parnes, Sue Wagner og John Johnson, utøvende produsenter.

Et bestillingsverk fra og opprinnelig produsert av Roundabout Theatre Company, New York, NY
Todd Haimes, Artistic Director. Harold Wolpert, Managing Director.
Julia C. Levy, Executive Director. Sydney Beers, General Manager.

The Humans hadde urpremiere i november 2014 på
American Theater Company, Chicago, Illinois (PJ Paparelli, Artistic Director)

Teaterforlag: Nordiska ApS – København

DRAMATIKER STEPHEN KARAM

Stephen Karam © Jessica Antola

Det er blitt sagt om regissør og dramatiker Stephen Karam (f. 1980) at han er en ener på komedier som er så smertefulle at det egentlig ikke burde vært morsomt, men er det likevel.

Karam vokste opp i en libanesisk-amerikansk familie i delstaten Pennsylvania, i det fattige «rustbeltet» nordøst i USA. Herfra har også mange av rollefigurene i stykkene hans sin bakgrunn.

Han er mest kjent for teaterstykkene *Sons of the Prophet* og *The Humans*, som begge kom på finaleplass i Pulitzer-priskåringen for Beste drama.

The Humans ble dessuten nominert til seks Tony-priser, og vant fire av disse, deriblant den gjeve prisen for Beste skuespill. I 2021 ble den mørke drama-komedien filmatisert.

Stephen Karam bor i New York og underviser på universitetet The New School, som er kjent for sitt høye nivå innenfor kunsthøgskole, design og samfunnsvitenskap. ●

INGAR HELGE GIMLE

Utdannet ved Statens Teaterhøgskole. Har arbeidet ved Nationaltheatret (bl.a. i Torshovgruppa), Trøndelag Teater, Riksteatret, Oslo Nye Teater, SceneKvelder, Thalia m.m. Medvirket i en rekke filmer og TV-produksjoner. Gimles første møte med osloteatrene var på Oslo Nye i 1989 som Borka i *Ronja Røverdatter*, etter fire år på Trøndelag Teater. Er nå tilbake på Centralteatret, som han tidligere har gjestet med sitt eget soloshow *Hei... jeg trenger litt hjelp her, jeg...* Priser: Er tildelt Heddaprisen Beste mannlige skuespiller for Willy Loman i *En handelsreisendes død* (Trøndelag Teater), tre Amandapriser (*Rett vest*, *En helt vanlig dag på jobben* og Beste mannlige hovedrolle i *Absolutt blåmandag*), Komiprisen (*Boeing Boeing*) og Kanonprisen.

BIRGITTE VICTORIA SVENDSEN

Utdannet ved Statens Teaterhøgskole. Har arbeidet ved Rogaland Teater, Nationaltheatret, Riksteatret, Teatret Vårt og siden 1990 Oslo Nye Teater. Oppsetninger/roller i utvalg: *Byens spor*, *Heksejakt* (Vise-guvernør Danforth), *Cabaret* (Fräulein Schneider), tittelrollen i *Da Hilde ble 50*, *En handelsreisendes død* (Linda), *Romeo og Julie* (Julie), *Peer Gynt* (Mor Åse, Gåå 2014–16), *Kristin Lavransdatter* (Eldre Kristin, Sel 2016–17). Film og TV: *En god nummer to*, *Upperdog*, *Lønsj*, *Nina i Måken*, *Erobreren*, *Småbyliv* mfl. Regi-oppgaver: *Marjorie Prime*, *De urarlige* og *Fravær* på Oslo Nye, og *Kristin Lavransdatter* på Sel (2018–19). Priser: Heddaprisen for Mary Tyrone i *Lang dags ferd mot natt*, Aud Schönemann-prisen.

MARIT ØSTBYE

Utdannet ved Statens Teaterhøgskole. Debuterte på Nationaltheatret i 1971. Har arbeidet ved diverse teatre. Oppsetninger/roller i utvalg: *Et dukkehjem* (Nora), tittelrollen Hedda Gabler, *Gjengangere* (Fru Alving), *Når vi døde våkner* (Irene), *Peer Gynt* (Solweig), *Når den ny vin blomstrer* (Alvilde), *Hamlet* (Gertrude), *Soloppgang i Riga* (Lidia Vasiljevna), *Glassmenasjeriet* (Amanda Wingfield). Denne høsten aktuell som Mor Åse i *Peer Gynt* på Det Vestnorske Teateret. Film og TV: bl.a. *Jul i Blodfjell 2* (TV Norge), *Blindpassasjer*, *Fengslende dager for Christina Berg*, *Soria Moria*, Fjernsynsteatret. Tidligere gjestet Oslo Nye i bl.a. *Marjorie Prime* (Marjorie), *Natta mamma*, *Fedre og sønner*. Ble Heddapris-nominert for rollen som Helen i *Fravær* på Oslo Nye. Gjester oss nå i *The Humans*.

HENRIETTE FAYE-SCHJØLL

Utdannet ved Arts Educational Schools (London) og Teaterhøgskolen. Spilt Jo i *Little Women* i West End. Oppsetninger/roller i utvalg: *Et dukkehjem* (Nora), *Privatliv* (Sybil), *Du er perfekt, men...*, tittelrollene Pippi og Ronja på Riksteatret og Annie på Bryggeteatret. Film/TV: bl.a. *Side om side*, *Helt perfekt*, Tulla i *Søndagsengler*. Medlem av kompaniet Fjerdeklases Produksjoner. Ansatt ved Oslo Nye, hvor hun har medvirket i bl.a. *Hva du Will* (Olivia), *Musikalen Ingvar!*, *Heksejakt* (Tituba), *Den 25. timen* (Lisbeth), *MusikalLab* (vinner av Musikkteaterprisen i Åpen klasse), *Hair* (Sheila), *Teaterkonsert med sanger av Leonard Cohen*, *Chicago* (Mama), *Oliver!* (Nancy), *De dødes tjern*, *Postkort fra Lillebjørn* mfl.

Instagram: @henrigeorg

MELINA TRANULIS

Utdannet ved Teaterhøgskolen i Oslo (KHIO 2010–15). Vært tilknyttet Göteborgs Stadsteater, hvor hun bl.a. medvirket i *Flugorna* (Klytemnestra), *Lärda Kvinnor* (Henriette) og *Kung Lear* (Edgar). Har også vært engasjert ved Teatret Vårt. Film og TV: den svenske TV-serien *Vår tid er nå*, kortfilmen *Kill the Rich*, spillefilmen *Biodlaren*. Er åremålsansatt ved Oslo Nye, hvor hun har medvirket i bl.a. *Byens spor*, *Presidentinnene* (Mariedl), *Snøfall*, *Min briljante venninne* og musikalen *Så som i himmelen*.

MODOU BAH

Utdannet ved Liverpool Institute for Performing Arts (BA 2011–14) m.m. Har spilt i Nationaltheatrets *Engler i Amerika* og *Hærmennene på Helgeland*. Film og TV: bl.a. Netflix-filmen *Blasted*, NRK-serien *22. juli*. Ansatt ved Oslo Nye Teater, hvor han har medvirket i bl.a. *Glassmenasjeriet* (Jim), *Snøfall* (Julius), *Så som i himmelen* 2020–21 (Tore), *Heksejakt*, *Gymnaslærer Pedersen...*, *Min briljante venninne* og *Macrofobia*. Ble Heddapris-nominert for rollen som Driss i *De urarlige*.

BJARTE HJELMELAND, REGI

Regissør, skuespiller, sanger. Utdannet ved Statens Teaterhøgskole. Tiltrådte i høst som teatersjef for Christiania Teater. Var teatersjef for Den Nationale Scene 2008–12. Debuterte på Oslo Nye i 1991 i *Fyrtøyet*. Skuespiller ved Nationaltheatret fra 1992. Medvirket i en rekke sceneoppsetninger, samt film og TV. Oppsetninger/roller i utvalg: *Tolvskillingsoperaen* (Mackie Kniven), tittelroller i *Jeppe på Bjerget*, *Peer Gynt* (Egypt) og *Erasmus Montanus* (København), *Evita* (Che), solo-showene *Gu kor gøy!*, *I lånte fjær* og *JA*. Regioppgaver: bl.a. *Alle fantastiske ting*, *Peer Gynt* (Det Vestnorske Teateret), *Gjengangere* (Kilden Kulturhus), *Flammefjes* (Teatret Vårt), show for Anne-Kat Hærland, Otto Jespersen mfl. I høst aktuell som skuespiller i Eggum-musikalen *En natt forbi* (Forum Scene). Er tildelt Per Aabels ærespris, Aase Byes pris, Pernillestatuetten, Komiprisen. Som musiker utgitt tre album. Gjestet Oslo Nye bl.a. som regissør for *Da Hilde ble 50* og *Den syngende Frøken Detektiv*.

PETER BADEN, MUSIKK OG LYDDESIGN

Komponist og musiker. Har hatt musikalsk ansvar for en rekke oppsetninger på Nationaltheatret, Det Norske Teatret, Den Nationale Scene mfl. Skrevet musikk til store internasjonale produksjoner som Ungdoms-OL på Lillehammer og The Viking Planet, bestillingsverk for fests spillene i Bergen og Nord-Norge, Ultimafestivalen, Nasjonalballetten, Kork, danseforestillinger, det nye Nasjonalmuseet, film, TV, strømmetjenester, podcaster, hørespill, plateproduksjoner m.m. Satte opp sin egen forestilling *Rytmer fra verdensrommet* på Det Norske Teatret i 2015, hvor han sto for manus/video/musikk og var utøver. Er p.t. aktuell med bl.a. filmmusikken til Netflix' kommende juleserie *A storm for Christmas*. Medvirket i oppsetninger på Oslo Nye, både som komponist, lyddesigner og musiker: bl.a. *Peer Gynt – en vandreforestilling*, *Spellemann på taket*, *Singin' in the Rain* og *Les Misérables*.

GJERMUND ANDRESEN, SCENOGRAFI

Utdannet Theatre and Performance Designer ved Liverpool Institute for Performing Arts (LIPA). Har siden da medvirket som scenograf og kostymedesigner i over 100 produksjoner ved de fleste teatre og operaer i Norge. Blant oppsetninger i den senere tid kan nevnes *Orfeus i underverdenen* (Den Norske Opera & Ballett), *Ebberød Bank* (Det Kongelige Teater i København), *En julenattsdrøm* (Nationaltheatret), *Kristina frå Duvemåla* (Bømlo Teater), *Mulegutt* (Nordland Teater) og *En flyktning krysser sitt spor* (Haugesund Teater). Tidligere gjestet Oslo Nyes *Lærere for livet*, *Oliver!*, *Snøfall* og *Så som i himmelen*.

KRISTIN BREDAL, LYSDESIGN

Utdannet scenograf og lysdesigner ved Yale University (Master of Fine Arts in Theatre Design). Eier og driver lysdesignkontoret ZENISK i Oslo, som bl.a. arbeider med lys i det offentlige rom og arkitekturbelysning. Bredal har gjort lysdesign/scenografi for mer enn 90 oppsetninger på europeiske scener. Blant senere arbeidere kan nevnes *Engler i Amerika* (Nationaltheatret 2018), *Onegin* (Nasjonalballetten 2021). Er tildelt flere priser, bl.a. Heddaprisen for lysdesign til *Tabu* og *Babels barn* for den Norske Opera & Ballett. Var fests pillkunstner ved Fests pillene i Nord-Norge i 2001. Tidligere gjestet Oslo Nye som lysdesigner for *Det gode menneske fra Sezuan*.

MARIANNE FORSBERG, KOSTYMEDESIGN

Diplomutdannet fra Statens håndverks- og kunstindustriskole (avd. klær og kostyme 1977–81). Ansatt ved Oslo Nye Teater siden 1981. Har hatt kostymedesign til oppsetninger som *Så som i himmelen*, *Snøfall*, *Doktor Proktors tidsbadekar*, *Lenge leve livet*, *Neste kamp*, *Blind hevn*, *Det minner meg om Oslo 2*, *Elling* og *Kjell Bjarne*, *Per Pusling*, *Huset i skogen* mfl. Vært engasjert til en rekke frilansoppdrag for NRK, Seniorteatret, KHIO, det frie scenekunstheltet m.m. Har i samarbeid med Trude Bergh designet kostymene til *Kongeblood* på Akershus festning og *Dickie Dick Dickens* (Oslo Nye).

INGFRID VASSET, MASKEANSVARLIG

Har svennebrev som maskør og parykkmaker, samt bakgrunn fra Makeup Designory (Los Angeles), Oslo frisørskole og Norsk frisør-, hud- og stylistiskole. Vært maskeansvarlig på Nationaltheatret (*Folk og røvere i Kardemomme by*, *Rockulven* mfl.), Folketeateret (*My Fair Lady*, *Jul i Blåfjell*) og for *Peer Gynt* på Gållå. Er ansatt ved Oslo Nye, hvor hun har hatt maskeansvar for bl.a. *Snøfall*, *Jul i Blåfjell*, *Hair*, *Guys and Dolls*, *Les Misérables*, *Teaterkonsert med sanger av Leonard Cohen*, *Peer Gynt*, *Sommeren uten menn*, *Vepsen*, *Hvem har æren?*, *Doktor Proktors tidsbadekar*.